

Factsheet

Klimaatadaptatie Bedrijventerreinen

Routewijzer voor maatregelen en financiering van klimaatadaptatie
voor ondernemers, parkmanagers, gemeenten, banken en verzekeraars

Mei 2025

Inhoud

Een weerbaar en aantrekkelijk bedrijventerrein	3
Voordelen - Een groenblauwe omgeving versterkt de bedrijfscontinuïteit	4
In vier stappen naar een toekomstbestendig terrein	5
Stap 0. Samenwerking, commitment en rollen	6
Stap 1. Ambities en doelen	7
Stap 2. Maatregelen	8
Stap 3. Financiële instrumenten	9
Praktijkvoorbeeld - Kringloop in Tilburg	10
Colofon	11

Een weerbaar en aantrekkelijk bedrijventerrein

Bedrijventerreinen zijn kwetsbaar voor de effecten van klimaatverandering. Gelukkig kunnen we veel doen om bedrijventerreinen klimaatadaptief te maken en zo de bedrijfscontinuïteit in een gebied te versterken.

Met deze Factsheet Klimaatadaptatie Bedrijventerreinen vol handvatten en tips, en de bijbehorende Green Deal aanpak kunnen ondernemers, parkmanagers, gemeenten, banken en verzekeraars direct aan de slag.

Bronnen

- ¹ [Stresstesten st](#) RIONED (2019)
- ² [Onderzoek vergroenen bedrijventerreinen](#) (Arcadis, 2021)
- ³ [Groene gezonde bedrijventerreinen](#) (Steenbreek, 2021)
- ⁴ [Zeven tips voor duurzaam economisch herstel](#) (Stec Groep)

Het klimaat verandert

Ruim 87% van het totale oppervlak van bedrijventerreinen in Nederland is gevoelig voor wateroverlast¹. En richting het jaar 2050 kunnen de zomerse gevoelstemperaturen oplopen tot ruim 40°C².

Toekomstbestendig

Met meer bomen, wateropvang en groene daken maken we terreinen aantrekkelijker als werkomgeving en weerbaarder tegen wateroverlast en hitte.

Achtergrond^{3,4}

±3800
bedrijventerreinen

100.000
hectare

30%
van werkgelegenheid

40%
van BBP

60%
van R&D-uitgaven

Een groenblauwe omgeving versterkt de bedrijfscontinuïteit⁵

Financieel

- 4-8% stijging vastgoedwaarde⁶
- 5-16% stijging rendement zonnepanelen door meer groen⁷
- Lagere energielasten verkoeling en verwarming door vergroening³
- Voorkomen van schade door betere klimaatbestendigheid

Uitstraling en imago

- Werving en behoud van talent door een aantrekkelijke werkplek
- Groen visitekaartje: maatschappelijk verantwoord ondernemen
- Verbinding met omgeving: wonen en recreëren op het terrein

Gezondheid

- Gezonde en productieve werknemers: minder stress, minder ziekteverzuim, hogere productiviteit
- Geluidsdemping door meer groen
- Verbeterde luchtkwaliteit

Klimaatbestendigheid

- Verkoeling: vergroening zorgt voor schaduw, isolatie en verdamping
- Minder wateroverlast: beter watermanagement door o.a. vergroening
- Meer biodiversiteit

Bronnen

³ Groene gezonde bedrijventerreinen (Steenbreek, 2021)

⁴ Zeven tips voor duurzaam economisch herstel (Stec Groep)

⁵ Kennisbank vergroening (PVB)

⁶ Feiten en cijfers bedrijventerreinen (Stec Groep en Rli, 2023)

⁷ Facts & Values Multifunctionele daken (Nationaal Dakenplan, 2023)

In vier stappen naar een toekomstbestendig terrein

Hoe laat je jouw bedrijventerrein tot bloei komen? Hieronder vind je vier stappen die je kunt nemen om samen tot een actieplan voor een toekomstbestendig terrein te komen. Bedoeld voor ondernemers en hun bank, verzekeraar, gemeente, waterschap en/of provincie.

Bekijk voor jouw terrein en coalitie die je gaandeweg bouwt of en wanneer je de gemaakte afspraken wilt vastleggen. Naast de stappen die je samen neemt bieden we een sjabloon voor het sluiten van een Green Deal. Een bewezen en effectieve manier om afspraken samen vast te leggen.

Volgorde van stappen

De praktijk leert dat deze stappen soms parallel worden genomen, of in wisselwerking met elkaar. Je ambities hebben invloed op met wie je samen wilt werken. En de mogelijke financiering kan bepalend zijn voor de maatregelen die je kiest.

Bronnen

- [Beleidsmixer](#) (stichting Adaptatie Atelier, 2021)
- [Klimaatadaptatie in een stroomversnelling](#) (PvDF Werkgroep Klimaatadaptatie, 2023)

Stap 0. Samenwerking & commitment

Stem samenwerking en commitment af

Resultaat

- Zicht op partners en gezamenlijke ambities, doelen, commitment, verwachtingen en werkstructuur

"Samen kom je verder"

Stap 1. Ambities & doelen

Vertaal de gezamenlijke ambities en doelen naar concrete KPI's

Resultaat

- Analyse terrein
- Concrete doelen en KPI's

"Zonder doelen werkt het niet"

Stap 2. Maatregelen

Maak een samenhangend ontwerp en kies maatregelen

Resultaat

- Selectie maatregelen voor jouw bedrijventerrein
- Impact en kosten in beeld

"Klimaatadaptatie lukt niet zonder private percelen"

Stap 3. Financiële instrumenten

Bepaal jullie financiële mix

Resultaat

- Inzicht in welke financiële instrumenten interessant zijn voor jouw geselecteerde maatregelen

"Slim financiering stapelen"

Stap 0. Samenwerking, commitment en rollen

Stem met elkaar af

- **Afbakening inhoud** - klimaatadaptatie en/of breder
- Gezamenlijke **ambities** en eenduidige **doelen** (zie stap 1)
- **Afbakening schaal** - hele terrein of enkele percelen, openbare ruimte en private percelen
- **Commitment en verwachtingen** – rollen, inzet en middelen van partijen
- **Werkstructuur** – afspraken over tijdsplan, overlegfrequentie en evaluatiemomenten

Resultaat

Gezamenlijk commitment(document), met

- Gezamenlijke ambities, doelen en KPI's
- Afspraken over commitment, rollen, taken, acties en werkstructuur
- Afspraken over financiering van proces

In de vorm van

- Green Deal (zie bijlage 1), of
- Intentieverklaring, of
- Samenwerkingsovereenkomst

Bronnen

- Green Deal sjabloon (zie bijlage 1)
- [Klimaatadaptatie in een stroomversnelling](#) (PvDF Werkgroep Klimaatadaptatie, 2023)

Gemeente, waterschap, provincie

- Initiatief, ondersteuning, en afstemming
- Informatie over klimaatimpact en oplossingen, en eventuele botsende belangen
- Toezicht en handhaving wet- en regelgeving
- Bijdrage totstandkoming nieuwe projecten
- Beheer groen en infrastructuur openbare ruimte

Financiële instelling

- Delen informatie, afspraken en uitvoering met lokale klanten
- Ondernemers informeren over goede voorbeelden en maatregelen
- Informeren over financiële oplossingen en deze aanbieden

Ondernemersvereniging

- Initiatief en vertegenwoordiging en ondersteuning leden
- Samenbrengen leden in Green Deal en aansporen tot nemen van maatregelen

Parkmanagement

- Initiatief en informatiedeling (Green Deal), afspraken en uitvoering met leden
- Toelichten goede voorbeelden en motiveren leden

Ondernemers

- Initiatief, ambitie en acties voor aanpakken eigen terrein
- Afstemming en samenwerking met andere relevante partijen

Eventuele andere relevante partijen

- Aannemers, omwonenden, etcetera

Optie: uitvoerende partij

- *Inventarisatie potentiële maatregelen en advies realisatie*
- *Subsidie-aanvraag i.s.m. provincie*
- *Monitoring resultaten Green Deal*

Stap 1. Ambities en doelen

Vertaal de gezamenlijke ambities naar concrete doelen en KPI's. Doelen zijn afhankelijk van de lokale omstandigheden per terrein of gemeente. Onderzoek jullie situatie en bepaal samen voor welke doelen jullie willen gaan.

Doelen

Gezonde werknemers

Minder hittestress

Beter watermanagement

Bevorderen biodiversiteit

KPI's

- Productiviteit
- Minder ziekteverzuim
- Gevoelstemperatuur
- mm waterberging
- % lokaal waterhergebruik
- Aantal (inheemse) bomen
- % groenoppervlak / halfverharding
- Meters natuurlijke afscheiding/heggen
- Nectarindex
- Aantal/ m² nestkasten / bijenhôtels

Green Deal?

Banken en verzekeraars van de Werkgroep Klimaatadaptatie financiële instellingen hebben ervaren dat het versnellend werkt om de ambities en concrete acties samen op papier te zetten. Meestal zijn deze afspraken voor ongeveer drie jaar breder dan klimaatadaptatie en gaan ze ook over energiebesparing, het oplossen van netcongestie en circulaire economie. Het sjabloon in bijlage 1 biedt handvatten om ermee aan de slag te gaan. Noem je jullie Deal liever 'Toekomstdeal', 'Blue Deal' of 'Bloei Deal'? Ontdek wat bij jullie past en partners verbindt om actie te ondernemen.

Onderzoek jouw situatie

De lokale omgevingsvisie(s) van de gemeente

Ambitiweb Hulp-middel om samen doelen te bepalen

NL Omgevingsscan
Voor nulmeting op het terrein

Stappenplan voor het versterken van het organiserend vermogen

Stap 2. Maatregelen

Bepaal op basis van de doelen en de fysieke omstandigheden welke adaptatiemaatregelen passen. Kijk hierbij naar de private percelen en in de openbare ruimte. De effectiviteit en kosten van maatregelen verschillen per situatie en/of locatie. Benut de bronnen om uit te zoeken welke maatregelen je het beste toe kunt passen in jouw situatie

Wadi's

☀️ ☀️ ☀️ Hitte

💧 💧 💧 Water

🦋 🦋 🦋 Biodiversiteit

Aanleg: € 100 - € 145/m³

Onderhoud: € 0,37/m² p/j

Infiltratiekratten

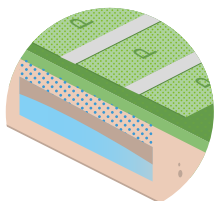
☀️ ☀️ ☀️ Hitte

💧 💧 💧 Water

🦋 🦋 🦋 Biodiversiteit

Aanleg: € 120 m³

Onderhoud: weinig

Groene gevels

☀️ ☀️ ☀️ Hitte

💧 ☹️ ☹️ Water

🦋 🦋 🦋 Biodiversiteit

Aanleg: € 378/m²

Onderhoud: € 25 - € 50/m² p/j

Beplanting (bomen, heggen en struiken)

☀️ ☀️ ☀️ Hitte

💧 💧 💧 Water

🦋 🦋 🦋 Biodiversiteit

Aanleg: € 500 p boom

€ 10-50 p plant

Onderhoud: € 10 /stuk p/j

Bufferen en waterhergebruik

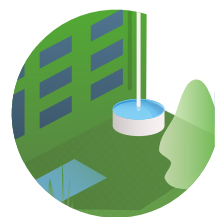
☀️ ☀️ ☀️ Hitte

💧 💧 💧 Water

🦋 🦋 🦋 Biodiversiteit

Aanleg: hoog

Onderhoud: gemiddeld

Halfverharding of ontharden

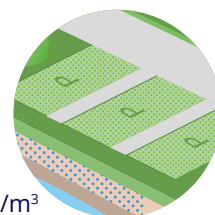
☀️ ☀️ ☀️ Hitte

💧 💧 💧 Water

🦋 🦋 🦋 Biodiversiteit

Aanleg: € 70/m² of € 250-750/m³

Onderhoud: € 0,18 - € 0,30/m² p/j

Groene, blauwgroene of groengele daken

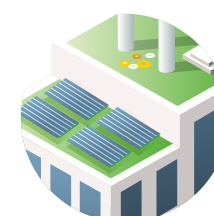
☀️ ☀️ ☀️ Hitte

💧 💧 💧 Water

🦋 🦋 🦋 Biodiversiteit

Aanleg: € 30/m² of € 93/m³

Onderhoud: Hoog bij controle en onderhoud

Maatregelen voor binnen

Naast de maatregelen die je buiten kunt nemen, kun je ook schade beperken door

- Stopcontacten en machines hoger plaatsen
- Isolatie voor verkoeling
- Waterschotten plaatsen als het nodig is

En verder

- Denk ook aan de hoogte en bescherming van trafo-huisjes om de gevolgen van wateroverlast te beperken

Bronnen

- [Kosten en baten van maatregelen](#) (RVO)
- [Maatregelenpagina](#) (Groenblauwe Netwerken)
- [De groene Gids](#) (Naturalis).
- [Innovatiedatabase](#) (Werklandschappen van de Toekomst)
- [Maatregelen voor klimaatbestendige bedrijventerreinen](#) (Provincie Noord-Brabant)

Stap 3. Financiële instrumenten

Onderzoek welke financiële instrumenten passen om de adaptatiemaatregelen te bekostigen.

Er zijn gunstige regelingen voor ondernemers, zoals de investeringsaftrek van MIA/Vamil.

Werk samen met banken en verzekeraars en combineer de financiële mogelijkheden slim met elkaar.

Bronnen

- [Overzicht financiële instrumenten](#) (Adaptatie Atelier, 2024)
- [Checklist maatregelen in MIA/Vamil en Regeling Groenprojecten](#) (Adaptatie Atelier, 2024)
- [Toolbox Financiering van klimaatadaptatie](#) (RVO)

		Voor	Door
(Duurzaamheids)-lening	Lening bij een bank, eventueel met rentekorting bij een duurzaamheidsprestatie	Ondernemer en collectief	Bank
Regeling groenprojecten	Voor lening met een lagere rente, via Groenbank, zie checklist	Ondernemer en collectief	Groenbank, RVO (groencertificaat)
Ondernemersfonds	Ondernemers kunnen samen via de gemeente investeren in duurzame initiatieven	Ondernemer en collectief	Overheid (gemeente/waterschap), ondernemersvereniging
Bedrijfs Investerings Zone (BIZ)	Voor financieren van maatregelen op openbaar en/of privaat terrein, op basis van gezamenlijke afspraken	Collectief en ondernemers	Ondernemersvereniging, gemeente
Subsidie	Financiële bijdrage voor proces, advies en plan en/of adaptatiemaatregelen	Ondernemer en collectief	Gemeente, waterschap, provincie, Rijksoverheid, Europese Unie
MIA/Vamil	Fiscaal voordeel door vervroegde afschrijving van individuele (en aan collectief bijdragende) maatregelen, zie checklist	Ondernemer	Rijksoverheid
Collectieve inkoopkorting	Private maatregelen eventueel via parkmanagement collectief inkopen	Ondernemer en collectief	Overheid (gemeente/waterschap), ondernemersvereniging, bank en/of verzekeraar
Lokale Green Deal	Gezamenlijke afspraken over ambities, KPI's en financiële ondersteuning voor duurzame maatregelen en/of procesbegeleiding, zie bijlage 1	Collectief	Overheid (gemeente/waterschap), ondernemersvereniging, bank en/of verzekeraar
Diensten / producten in natura	Gratis diensten of producten, zoals een ontwerp, bekostigd door gemeente. Of kosteloze afvoer van afval (tegeltaxi) of het uitdelen van bomen, heggen, of planten	Ondernemer en collectief	Gemeente, waterschap, ondernemersvereniging en organisaties als Trees for all

Voorbeeld - Kringloop in Tilburg

De eigenaren van Kringloop Tilburg verwezenlijkten hun tienjarenplan voor verduurzaming in slechts negen maanden. Ze sloten een Green Deal Verduurzaming met Gemeente Tilburg, Waterschap de Dommel, de Provincie Noord-Brabant en aannemer Dobro, waarna laatstgenoemde vanuit het programma Grote Oogst een klimaatscan uitvoerde voor het terrein. Nadat Interpolis een coördinerende en verbindende rol op zich nam, kwam alles in een stroomversnelling. De investeringen konden door een combinatie van verschillende subsidies grotendeels gefinancierd worden. Hieronder zie je hoe Kringloop Tilburg de vier stappen naar een toekomstbestendig terrein doorliep.

Stap 0. Samenwerking & commitment

- **Green Deal Verduurzaming:** hier kwam o.a. een klimaatscan uit voort. De uitkeringstermijn van subsidies werd verkort.
- **Interpolis** deed de coördinatie en verbinding tussen de partijen.
- **Joosten Ecodak** ontwierp als partner van Interpolis het groene dak en verzorgde de aanleg.
- **Aannemer Dobro** maakte de klimaatscan en vier scenario's voor verduurzaming en rekte de betalingstermijn op naar 90 dagen i.v.m. de uitkeringstermijn van de subsidies.

Stap 2. Maatregelen

De volgende maatregelen zijn in het meest ambitieuze scenario opgenomen en uiteindelijk gerealiseerd

- Waterdoorlatende en groene parkeerplaats
- Infiltratiekragen
- Wadi
- Biodivers dak in combinatie met groene gevel
- Insectenhotel
- Aanplant bomen, struiken en planten

Stap 1. Ambities en doelen

Ambities en doelen Kringloop Tilburg:
Verminderen van hittestress en wateroverlast door meer groen en betere waterberging.

Stap 3. Financiële instrumenten

Het grootste deel is gefinancierd door stapelbare subsidies van gemeente, provincie en waterschap

Bron

[Je onderneming vergroenen om waterschade te voorkomen](#)
(Interpolis en partners)

Ervaring en vraagstukken delen

We hopen dat deze factsheet inspireert en helpt voor het klimaatbestendig maken van jouw bedrijventerrein. Ga aan de slag met je partners en de stappen voor jouw terrein. We zijn benieuwd welke maatregelen en financieel voordeel jij vindt en horen er graag over. Door je ervaringen en vraagstukken te delen, kunnen we samen de kennis en toepassingen blijven ontwikkelen.

Samen aan de slag

Heb je interesse om dit te doen in de vorm van een pilot? Dat kan. Stichting Adaptatie Atelier en de banken en verzekeraars van de Werkgroep Klimaatadaptatie financiële sector vertellen je daar graag meer over. Kijk op www.adaptatieatelier.net en [Werkgroep Klimaatadaptatie](mailto:info@adaptatieatelier.net) en neem contact op via info@adaptatieatelier.net.

Stichting Adaptatie Atelier

Het Adaptatie Atelier is opgezet als antwoord op de wens van gemeenten, waterschappen en provincies om met private partners samen klimaatadaptatie te versnellen. Binnen de Werkgroep Bedrijventerreinen werkt het Adaptatie Atelier aan hulpmiddelen zoals deze factsheet. We bieden pilotbegeleiding en ruimte om gericht ervaringen te delen en zo samen verder te komen.

Platform voor Duurzame Financiering

In de Werkgroep Klimaatadaptatie van het Platform voor Duurzame Financiering werken banken, verzekeraars en beleggers samen aan klimaatadaptatie. Ze verkennen hoe ze klanten het best kunnen informeren over risico's, maatregelen en vormen van financiering. Leden van de werkgroep werken met enkele gemeenten samen in pilots om factsheets zoals deze verder te verbeteren en met een verbeterde aanpak daadwerkelijk terreinen te vergroenen. De Green Deal aanpak is een van de successen die ze graag verder brengen.

Disclaimer: Het Platform voor Duurzame Financiering ondersteunt de inspanningen van de Werkgroep Klimaatadaptatie financiële sector. De hier in beschreven praktijken en adviezen zijn echter geenszins bindend voor de afzonderlijke financiële instellingen die zijn aangesloten bij de brancheorganisaties die lid zijn van het platform, noch zijn zij verplicht specifieke follow-upmaatregelen te nemen. Verder worden in het document initiatieven van de private sector beschreven en als zodanig bevat het geen toezichtvereisten of overheidsstandpunten. De factsheet is gebaseerd op de huidige kennis van de Werkgroep en stichting Adaptatie Atelier en is afgerond op 30 april 2025.

Vormgeving en illustraties: Laurens Uilenbroek

Foto's: Gerdien Wolthaus Paauw

© Stichting Adaptatie Atelier, mei 2025

Adaptatie
Atelier

